

panorama

inforegio

30

Sommaren 2009

EU:s Östersjöstrategi – mot en hållbar och blomstrande framtid

LEDARE

Dirk Ahner

3

ÖVERSIKT

EU:s strategi för Östersjöregionen – många länder, en region

4-7

8-11

INTERVJUER

Christopher Beazley – Dr. Cecilia Malmström – Jan Kozłowski – Dr. Andreas Röpke

12-13

ALLMÄNT OCH BLANDAT

Josefin-projektet – stöd för små och medelstora företag ger Östersjöregionen nya fördelar

14-16

PÅ FÄLTET

COHIBA – jobba på sätt att identifiera och kontrollera flödet av farliga ämnen till Östersjön

17

FELSÖKNING

18-19

PÅ SAMMA LINJE

Agera gemensamt för Östersjöregionen

20

VETA MER

21

REGIO GÖR SKILLNAD

Territoriell sammanhållning – konceptets ursprung

22-23

VÅRA PROJEKT INIFRÅN

Musikpark, Mannheim – Centret för nanohälsa

24-25

NÄTVERK

Rubrik om Visby och Östersjöstaternas regionsamarbete

26

FÖRRA NUMRET, NÄSTA NUMMER

27

KALENDARIVM

28

TALA OM VAD DU TYCKER

Foton (sidor):
 Omslag: Istockphoto
 Sidor 5, 10, 16, 21, 24, 25: © CE
 Sidor 5, 14, 15, 26: © Jaakko Mannio
 Sidor 6, 7, 12-13: © Istockphoto
 Sida 8: © Baltic Sea Convention - Jenny Björkqvist
 Sida 9: © Hans Doverholm, Metsahallitus
 Sida 10: © Office of the Marshal of the Pomorskie Voivodeship
 Sida 11: © Lisa Katharina Röpke
 Sidor 18, 19: © Vomare Project
 Sida 22: © Musikpark Mannheim GmbH
 Sida 23: © Swansea University
 Utgivare: Raphaël Goulet, Europeiska kommissionen, Generaldirektoratet för regionalpolitik
 Denna tidskrift är tryckt på återvunnet papper och ges ut på engelska, franska och tyska.
 Den finns på 21 språk på http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panora_sv.htm
 De åsikter som framförs i denna publikation är författarens och återspeglar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens inställning.

Europeiska unionens strategi för Östersjöregionen – från ord till handling

EU:s strategi för Östersjöregionen är ett nytt sätt att arbeta tillsammans i unionen. Regioner i åtta medlemsstater – närmare 100 miljoner människor – kommer att kunna planera, prioritera och genomföra verksamhet, i trygg förvisning att deras kollegor och grannar arbetar i samma anda och mot samma mål. Det ger Östersjöregionen möjlighet att åtnjuta en hållbar miljö och optimal ekonomisk och social utveckling.

Engagera alla

Strategin efterfrågades av Europeiska rådet efter arbete av Europaparlamentet. Som du kommer att läsa i detta nummer av Panorama har strategin gynnats av en oerhört hög grad av engagemang från partner och intressenter på alla nivåer. Genom att jobba tillsammans kan vi använda pengar och andra resurser som finns bättre för att stärka regionens framtid. Kunnande och kraft kan kanaliseras effektivare och fördelarna med EU-lagstiftning föras vidare till alla som bor i regionen.

De första stegen

I en handlingsplan som tagits fram av kommissionen läggs 80 projekt fram som kommer att leda vägen för att leva upp till 15 sammanhängande prioriteringar. Projekten inbegriper miljöförbättringar (t.ex. minska halterna av nitrater och fosfater i Östersjön), insatser för ökat välbefinnande (t.ex. främja entreprenörskap), bättre tillgänglighet (t.ex. bättre transportförbindelser) och stärkt säkerhet och trygghet (t.ex. bättre respons vid olyckor). Verkliga förbättringar är på väg – framgången för dessa, liksom framgången för strategin som helhet, hänger på de många parterna i regionen och på stödet från högsta politiska nivå i alla länder. Strategin erbjuder en ram att följa, för att människor med säkerhet ska känna att de bygger en bättre Östersjöregion. I detta nummer av Panorama visas hur strategin föreslår att regionens styrka ska frigöras.

Kommissionen, Europaparlamentet, medlemsstaterna och alla intressenter i regionen utforskar nya vägar att arbeta tillsammans. Ett sätt som inte grundas på pengar eller särskild lagstiftning eller ens på nya institutioner, utan på människors vilja att samarbeta för att lösa en regions problem. Denna makroregionala strategi, som vi kallar den, begränsas inte av nationella eller regionala gränser eller av särskilda politikområden. Det finns ett behov av positiv förändring – det är bara parternas beredvillighet att agera som avgör hur omfattande denna blir.

Dirk Ahner

Generaldirektör, Europeiska kommissionen
Generaldirektoratet för regionalpolitik

Strategin erbjuder en ram att följa, för att människor med säkerhet ska känna att de bygger en bättre Östersjöregion.

EU:S STRATEGI FÖR ÖSTERSJÖREGIONEN –

NIO LÄNDER, EN REGION

En stor del av Östersjöns 800 mil långa kust delas av åtta medlemsstater, som alla har sina egna prioriteringar och omsorger, sina ekonomiska hjärtefrågor och politiska farhågor. Östersjön – en motorväg för sjötransporter och alltför ofta en soptipp – omges av närmare ett hundra miljoner människor.

Men trots årtal av samarbete för att förbättra läget för Östersjön, fortsätter det att förvärras. Medlemsstaterna bad därför Europeiska kommissionen att ta fram en levande strategi för att säkra en ljus framtid för regionen.

En strategi som är "först i sitt slag"

I maj för fem år sedan anslöt sig Polen, Estland, Lettland och Litauen till unionen. Deras anslutning innebar att åtta av nio Östersjöländer har glädje av fri rörlighet för varor och tjänster, delar gemensam lagstiftning om vattenkvalitet och dessutom delar ett i stora delar gemensamt arv. Denna fysiska och kulturella närhet gör Östersjön till det perfekta stället att skapa en strategi som är "först i sitt slag" – en som omsluter en hel makroregion. Den innebär också ett viktigt första steg mot ett regionalt genomförande av den integrerade havspolitik.

Strategins fyra hörnpelare ska göra denna del av Europa miljömässigt hållbar, välmående, tillgänglig och attraktiv samt säker och trygg.

Strategin antogs av kommissionen den 10 juni, efter intensiva diskussioner och samråd som omfattade fler än hundra bidrag. Två större konferenser inledde och avslutade samrådsperioden, som sträckte sig från 30 september 2008 till 6 februari 2009. Däremellan hölls fyra öppna seminarier – ett om var och en av strategins hörnpelare. Samtidigt anordnade kommissionen ett öppet samråd för att ge alla möjlighet att bidra med sin synpunkt, var de än befann sig. Alla – från ungdomar på en konferens för unga i Hamburg till Världsnaturfonden – uppmanades att säga vad de tyckte.

Resultatet? Det framstår tydligt att alla som deltog tycker att det finns ett trängande behov av en strategi och att regionens

problem är för uppenbara för att ignoreras. De initiativ och den politik som redan satts i verket på en rad olika områden är bra, men de hänger inte samman och blir därför inte så effektiva som de skulle kunna vara. Ett annat mycket tydligt budskap är att strategin måste vara konkret tillämpbar och inte teoretisk – att bara prata tillhör det förflutna och Östersjöregionen måste bli föremål för handling. Detta återspeglades i den lista över saker människor inte vill veta av – tomma deklarationer utan åtgärder med utsedda ansvariga och fastställda frister.

"Låt Östersjöstrategin visa världen att man kan göra skillnad genom att jobba tillsammans och att Östersjön kan räddas."
Alm Anders

Vad människor tycker – reaktioner på det offentliga samrådet

"EU:s Östersjöstrategi kommer att kräva ett organ som ansvarar för att samordna och styra processen. Europeiska kommissionen har kapacitet och personal och kunde vara lämplig för att sköta detta."
Tobias Etzold

"Östersjöregionen är en viktig del av vår gemensamma miljö. Vi måste alla bidra till Östersjöregionens välfärd. Vi kan alla vara en del av strategin för att återställa och bevara detta underbara hav."
Börje Hagman

Få fart på strategin

I december 2007 bad medlemsstaterna kommissionen att, med generaldirektoratet för regionalpolitik som ledande för processen, utarbeta en strategi för Östersjöregionen. Denna skulle bland annat bidra till att ta itu med de trängande utmaningar på miljöområdet som rör Östersjön. Den 10 juni antog kommissionen strategin, med ett meddelande och en handlingsplan. Den kommer nu att överföras till parlamentet och rådet för diskussion och överenskommelse.

Något för var och en

Strategins fyra hörnpelarna är utformade så att nästan ingenting faller utanför. Sedan kommissionen beslutat sig för att satsa på ett strukturerat snarare än ett selektivt angreppssätt, skapade den en ram bestående av prioriteringar, fortlöpande åtgärder och projekt som ska slutföras inom en viss frist. Genom att göra på det sättet införde man en metodik som kan bestå, medan enskilda mål – och sätten att uppnå dem – förändras efter regionens utveckling, vilket gör den anpassningsbar.

Det betyder inte bara att strategin kan användas för att strukturera ett angreppssätt för regionen under kommande år, utan medger också att alla medverkande – Sverige, Finland, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tyskland och Danmark – får sina prioriteringar erkända inom strategins ram. Alla aktörer har inte anammat alla prioriteringar, men alla aktörer har någon prioritering som tas upp.

I strategin föreslår man att ramverket Norra dimensionen, en gemensam politik för EU, Ryssland, Norge och Island, i första hand används för de externa samarbetsaspekterna, men med möjlighet att använda andra kanaler (som Östersjöstaternas råd) när de är användbara. Ryssland och andra grannländer har indikerat att de ser positivt på EU:s ansträngningar för att hålla dem informerade och EU ser fram emot att samarbeta med dem kring frågor av gemensamt intresse.

I detta skede innebär strategin inte någon ytterligare finansiering – det handlar mer om att samordna det stora antal människor och organisationer som är inblandade runt om i hela området och dra största möjliga nytta av de sätt dagens nationella politik och EU-politik verkar på. Den är praktisk snarare än idealistisk och berör många aspekter av det dagliga livet i regionen. Nya projekt kommer exempelvis att bidra till att minska de höga halterna av föroreningar i havet, förbättra transportsystem och energinät och stärka skyddet vid större nödlägen till havs och lands.

Lätt att säga, men var ska man börja?

Strategin får en flygande start, med förslag som bygger på åtgärder som, om än fragmenterade, redan finns på plats och man satsar på att ta itu med de viktigaste utmaningarna och ta vara på de viktigaste tillfällena. Här följer några tankar:

••• HÅLLBAR MILJÖ

Östersjön, med ett medeldjup på bara 58 meter, förlorar i kvalitet och biologisk mångfald på grund av för stora utsläpp av nitrater och fosfater från källor inom jordbruk, industri och hushåll. Dessa rinner ut i havet och orsakar allt svårare eutrofiering. Denna algblomning förvandlar stora delar av havet till en stinkande grön sörja som sänker vattnets syrehalt och tar död på många av de arter som lever i de drabbade områdena. Det tar mer än 30 år för vattnen att helt förändras och föroreningar utgör därför ett särskilt problem.

Bland några tankar i strategin finns att bygga vidare på åtgärder som redan vidtagits i regionen för att få bort fosfaterna ur rengöringsmedel. Genom att ta bort dem från alla rengöringsmedel skulle mängden fosfater som hamnar i Östersjön minska med en fjärdedel och algblomningen därmed minska.

Ett formellt nätverk av särskilda rådgivare kring miljöfrågor, i den mån de berör jordbruk, från alla länder runt Östersjön skulle främja bästa praxis för att minimera avrinningen av gödningsmedel, samtidigt som man upprätthåller eller till och med förbättrar produktiviteten.

Även om strategin i sig inte har någon egen finansiering, kommer Östersjön under perioden 2007–2013 att gynnas inom regionalpolitikens ram och av annan EU-finansiering:

- **Göra Östersjön miljömässigt hållbar**
Sammanlagt 9,8 miljarder euro har öronmärkts, varav 3,1 miljarder euro för rening av avloppsvatten
- **Göra Östersjön konkurrenskraftig**
Sammanlagt 6,7 miljarder euro har öronmärkts, varav 2,4 miljarder euro för innovation i små och medelstora företag
- **Göra Östersjön tillgänglig**
Sammanlagt har 27,1 miljarder öronmärkts: informationssamhället 1,4 miljarder euro, transporter 23,1 miljarder euro, energi 2,6 miljarder euro
- **Göra Östersjön säker och trygg genom att förebygga risker**
Sammanlagt har 697 miljoner euro öronmärkts

ÖKAT VÄLSTÅND

Regionens största svaghet är den begränsade graden av internt konkurrenstryck. Vissa länder i regionen har inte en marknad som är tillräckligt stor för att främja välbehövlig konkurrens. Enda lösningen är att integrera regionen närmare. 2005 uppskattade man att en typisk internationell handelstransaktion berörde omkring 30 aktörer, 40 originalhandlingar och 360 kopior.

Syftet med tjänstedirektivet är att uppnå en verklig inre marknad för tjänster i EU, genom att minska krånglet och hjälpa människor att starta egna företag eller flytta till ett annat land. Men i Östersjöregionen används det på ett ojämnt och osammanhängande sätt. Strategin innefattar åtgärder för att använda direktivet på ett effektivare sätt för att stimulera handeln och ge små och medelstora företag större möjligheter.

För att hjälpa morgondagens entreprenörer måste kvaliteten på utbudet av utbildningstjänster förbättras. Man föreslår därför att en "Ivy League" av högskolor och universitet upprättas. Det skulle säkra kvaliteten och sammanföra fakulteter inom samma område men på skilda lärosäten. Fokus ligger också på att främja människors rätt att röra sig fritt inom hela regionen i jakt på kunskap eller för att undervisa.

GÖRA REGIONEN TILLGÄNGLIG OCH ATTRAKTIV

Öst och Norr förblir alltför avskilda från resten av unionen, som i allt högre grad utgör en inkörsport från Asien. Norra Finland, Sverige och de baltiska staterna har lägst grad av tillgänglighet i hela Europa. Även energiförsörjning och energitrygghet utgör en särskild källa till oro. Regionen har få inhemska energikällor och litar därför till import, men med otillräcklig sammanlänkning för att garantera trygghet.

Tänker man resa från Warszawa till Tallinn kanske man föredrar att flyga. Tågresan på 36 timmar är sannerligen inget att se emot för den som inte har mycket tid till övers. Tack vare behovet av miljövänliga sätt att resa har tåg blivit ett gångbart alternativ. I strategin föreslår man därför att ett mål sätts upp för järnvägslinjen Baltica, med en förbindelse på 120 km/tim från Warszawa till Tallinn senast 2013.

Energi är en central fråga för regionen – och avgörande för att den ska bli ett attraktivt ställe att bo på. Än en gång satsar man i strategin på att stimulera befintliga åtgärder på ett praktiskt och direkt sätt. Den anger riktlinjer för hur kraftnät skulle sammanlänkas mellan de baltiska staterna och regionen i stort, genom att stödja sammankopplingsplanen för länderna kring

Östersjön och högspänningsförbindelsen mellan Sverige och Litauen. Och stødet är inte bara retoriskt. EU kommer att investera 500 miljoner euro i regionens gas- och elinfrastruktur.

SÄKERHET OCH TRYGGHET – DE ALLT ÖVERSKUGGANDE FRÅGORNA

Sjöfarten ökar stadigt och med enorma oljetankers som använder havet som motorväg är olycksrisken mycket påtaglig. Mellan 2000 och 2007 har oljetransporterna till Östersjön mer än fördubblats, till 171 miljoner ton. Vid svåra vinterförhållanden blir riskerna större och fartygen är ofta inte tillräckligt förstärkta för att klara isen. Även organiserad brottslighet gör regionen mindre trygg. Med det läge Östersjön har, förvärras mönstret för brottsligheten runt Östersjön av skillnaderna i ekonomiska och sociala förhållanden.

Med långa yttre gränser har regionen ett behov av samstämda, gränsöverskridande åtgärder för att eliminera illegal handel med människor, droger och vapen. Utbytessystem för gränsvakter skulle vara till hjälp, däribland rättsvärdande samarbete till sjöss. I strategins handlingsplan finns förslag till hur kampen mot brottsligheten kan samordnas, genom att integrera befintliga organisationer för att hjälpa dem att bygga mer på samarbete. Man föreslår en kraftsamling för att förena rättsvärd, mobila patruller, utredningsteam, underrättelseteam, att dela utrustning mellan tjänster samt samarbeta mer i fråga om utveckling, införande och användning av teknik.

För att hantera risker till sjöss framförs i handlingsplanen bland annat tankar på att skapa ett integrerat nätverk av rapporterings- och övervakningssystem för all verksamhet till sjöss, som sjösäkerhet, skydd för den marina miljön, fiskerikontroll, tull, gränskontroll och rättsvärd.

Vad gör Östersjön så speciell?

Den har ett unikt ekosystem – de norra delarna är nästan helt fyllda av sötvatten och är under upp till halva året täckta av is. Där Nordsjön möter Östersjön, i Öresund och Bälten, är vattnet salt. De starka kontrasterna skapar ett unikt ekosystem, där arterna är väl anpassade för att reagera på olika salthalt och bara ett visst urval kan överleva. Denna känsliga jämvikt gör ekosystemet särskilt sårbart för förändringar såväl av dess fysiska eller kemiska sammansättning som av näringsvävens struktur.

Ytan på det bäcken runt Östersjön som har avrinning ner till havet är omkring fyra gånger så stor som Östersjöns egen yta.

Omkring 20 % av denna yta används för jordbruk och bete, medan andra områden är tätbefolkade, vilket gör att avrinning och avloppsrening är viktiga faktorer som bidrar till uppkomsten av algblomning.

Länderna som gränsar till havet har alltid varit handelspartner. Vikingarna byggde upp sitt handelsimperium runt området under tidig medeltid och fann det vara rikt på pälsar, bärnsten, timmer och tjära. Från 1200-talet till 1600-talet gjorde Hansan Östersjön till sin. Den blev norra Europas starkaste ekonomiska kraft och lade upp sina rutter över havet.

Detta gemensamma arv som sträcker sig över ett millennium, ger en grund att stå på som garanterar att Östersjön blir en europeisk framgångssaga, med en framtid lika blomstrande och dynamisk som dess förflutna.

CHRISTOPHER BEAZLEY

Tidigare ledamot av Europaparlamentet

Christopher Beazley är en av grundarna av Östersjöstaternas tvärpolitiska grupp och har varit aktivt engagerad i att utarbeta strategin för Östersjöregionen.

Strategin utgör en vändpunkt för Östersjöregionen. Vad hoppas ni helst ska förändras de närmaste 10 åren?

- Att dagens skillnader i fråga om ekonomiskt utfall och utsikter för de åtta strandstaterna ska ha ersatts av en effektiv inre EU-marknad.
- Att den ekologiska balansen i Östersjön ska ha återställts.
- Att den naturliga harmoni – i ekonomiskt, miljömässigt, socialt, politiskt och kulturellt hänseende – som funnits under århundraden före Hitler/Stalin och Molotov/Ribbentrop-pakten ska ha återupprättats.

De frågor man måste ta itu med i regionen och Östersjön i sig är komplicerade. Vilka problem förväntar ni er blir de största utmaningarna?

- Att det halvsekelånga åsidosättandet av Östersjöregionen genom kalla krigets delning av Europa på ett tillfredsställande sätt ska vara över och gottgöras.

- Säkerställa att strategin vederbörligen genomförs som sådan och inte bara som en rad osammanhängande projekt. En strategi skapar dynamik efter hand som en åtgärd leder till nästa och allmänheten, resten av Europa och människor utanför EU inser processens betydelse.
- Säkerställa att strategins "förvaltning" kommer i åtnjutande av politisk vägledning från de åtta strandstaternas regeringschefer och att rådet, kommissionen, parlamentet och regionala och lokala myndigheter som är aktivt engagerade samarbetar på ett verkningsfullt sätt och säkrar öppenhet och allmänhetens deltagande.

Vilka är enligt er åsikt de viktigaste hindren för ett framgångsrikt genomförande av strategin?

Även om strategin måste ses som en helhet – där varje del samverkar med de övriga – är kultur och utbildning troligen de svåraste områdena. Parlamentets EU-strategi för Östersjön har identifierat ett antal särskilda insatsområden: utbyten av studerande och lärare – förståelse för EU:s och Östersjöns gemensamma arv, gemensamma forskningsprogram mellan universitet och industri samt potentialen för turism.

Det mest ambitiösa förslaget är att skapa ett Östersjöuniversitet av Ivy League-typ, för att på lika villkor tävla med kända universitet i USA och EU.

Kulturellt får man inte underskatta vikten av sång, musik, historia, litteratur, legender och sköna konster generellt och dessa borde främjas över hela världen.

Även om strategin måste ses som en helhet – där varje del samverkar med de övriga – är kultur och utbildning troligen de svåraste områdena.

Dr. CECILIA MALMSTRÖM

Sveriges EU-minister

Strategin utgör en vändpunkt för Östersjöregionen. Vad hoppas ni helst ska förändras de närmaste 10 åren?

I dag är åtta av staterna i Östersjöregionen medlemmar av Europeiska unionen och integrerade i unionens inre marknad. Det har bidragit till den positiva utvecklingen i regionen sedan början av 90-talet. Men det återstår betydande utmaningar som vi måste möta tillsammans och lösa i nära samarbete.

Jag hoppas att strategin på 10 år ska ha bidragit till fördjupad integration och konkurrenskraft i Östersjöregionen och att Östersjön då är mycket friskare än i dag.

Hur kommer Östersjöstrategin att hanteras under det svenska ordförandeskapet?

Östersjöstrategin läggs fram vid mötet med rådet (allmänna frågor och yttre förbindelser) i juli och kommer att godkännas av Europeiska rådet vid toppmötet i oktober, för att vara klar för genomförande så snart som möjligt därefter. Det svenska ordförandeskapet står under två dagar, 17–18 september, värd för en ministerkonferens i Stockholm på temat makroregionalt samarbete.

De frågor man måste ta itu med i regionen och Östersjön i sig är komplicerade. Vilka problem förväntar ni er blir de största utmaningarna?

Det är viktigt att vi ser till att de åtgärder som vidtas för att stimulera tillväxt i Östersjöregionen inte motverkar de åtgärder som vidtas för att förbättra tillståndet för Östersjön. Den ekonomiska krisen bör inte uppfattas som ett hot mot Östersjöns status, utan som en möjlighet att omvandla regionen till en som är hållbar och miljöeffektiv.

Det är också viktigt att Östersjöländerna själva aktivt medverkar för att genomföra konkreta åtgärder. Vidare bör strategin inte träda i stället för eller dubblera, utan i stället komplettera befintligt samarbete. En ytterligare utmaning består i att förankra strategin på lokal och regional nivå.

” En av de största utmaningarna blir att överbrygga dagens klyftor i Östersjöregionen. ”

JAN KOZŁOWSKI

marskalk för Pomorskie vojvodskap i Polen

Strategin utgör en vändpunkt för Östersjöregionen. Vad hoppas ni helst ska förändras de närmaste 10 åren?

Att ha en effektiv strategi för Östersjöregionen är ett mycket ambitiöst mål, men för att bli framgångsrika måste vi sikta mot stjärnorna. Vad vi skulle vilja ha om 10 år är en verkligt integrerad strategi för denna makroregion. En strategi som bland annat främjar transportförbindelserna mellan områden inom regionen och även utanför den, till södra Europa och Asien. För att uppnå det kan vi inte koncentrera oss bara på delar av regionen.

Ett annat viktigt mål är att uppnå energisäkerhet, vilket betyder vederbörlig mångfald i fråga om försörjning och distribution. Vi behöver också en mer konkurrenskraftig och innovativ region – och för det krävs också att regionen betraktas som en helhet. Vi behöver få väl balanserade lösningar som omfattar hela regionen och inte bara fläckvis innovation här och där.

Slutligen borde Östersjöregionen, som ett resultat av vårt arbete för att sätta strategins handlingsplan i verket, bli ett mer lockande område för människor att bo, studera och investera i.

De frågor man måste ta itu med i regionen och Östersjön i sig är komplicerade. Vilka problem förväntar ni er blir de största utmaningarna?

Mot bakgrund av dagens situation, blir en av de största utmaningarna att överbrygga dagens klyftor i Östersjöregionen. För att lyckas göra det måste vi kombinera fortsatta investeringar i vad som fortfarande saknas i de mindre utvecklade regionerna, främst infrastruktur, med utvecklingen av de ambitiösa målen att göra hela regionen innovativ och till ett viktigt centrum för kunskap och utbildning.

Ett annat viktigt problem jag ser framför oss är att säkerställa tillräckligt hög grad av engagemang från Ryssland. Utan detta kommer det att vara mycket svårt att nå framgång som grundas på ett gott partnerskap mellan grannar. Jag tror också att vi, för att regionen ska bli framgångsrik, behöver en starkare känsla av Östersjöidentitet och vi behöver också samarbeta i alla avseenden inom regionen. Det betyder naturligtvis inte att vi skulle skärma av oss från andra delar av världen.

Lever enligt er uppfattning Östersjöstrategin och dess handlingsplan upp till era förväntningar? Kan den säkra att man uppnår målet att göra regionen välmående, lockande, tillgänglig, miljömässigt ren och trygg?

För det första är det här en första erfarenhet i sitt slag för oss alla och frågan är mycket komplicerad. Det är också svårt att hitta rätt balans mellan enskilda länders och regioners strävanden och de övergripande målen för Östersjön i stort.

När man ser på dokumentet – jag avser det förslag vi hittills har sett – kanske det faktum att vi inte ser någon välgrundad helhetsstrategi som omfattar hela Östersjöregionen gör oss desillusionerade. I stället har vi en rad föregångsprojekt utan klara urvalskriterier eller uppenbara roller.

Det är också överraskande att vi i strategin för havsregionen inte berör havsnäringen alls – hamnar och varv lämnas utanför. Det kan också vara överraskande att se, att även om turism nämns i dokumentet, så saknas starka kulturella aspekter – kulturen är både våra rötter och en viktig del av god utveckling och goda livsvillkor.

Slutligen är det svårt att föreställa sig hur någon strategi framgångsrikt skulle kunna genomföras utan att den tilldelas vederbörliga medel. Men vi inser att detta bara är början av en lång process och att vi fortfarande har tid på oss att förbättra det fina arbete som redan gjorts. Naturligtvis måste också regler om subsidiaritet och öppenhet alltid ges en framträdande ställning.

Den ekonomiska krisen borde inte uppfattas som ett hot mot Östersjöns status.

Dr. ANDREAS RÖPKE

Chef för marint skydd, ministeriet för jordbruks-, miljö- och konsumentskyddsfrågor, Mecklenburg-Vorpommern, Tyskland

Strategin utgör en vändpunkt för Östersjöregionen. Vad hoppas ni helst ska förändras de närmaste 10 åren?

Jag hoppas verkligen att beslut som måste fattas och åtgärder som måste vidtas inom olika sektorer som jordbruk, vattenhushållning, transporter och fiske, om 10 år grundas på integrerade planeringsförfaranden och administrativa förfaranden. Dessa bör sträva mot det gemensamma målet att göra Östersjöregionen till en modell för ett område i EU och i världen som förvaltas på ett hållbart sätt och är miljömässigt sunt.

Strategin skulle verkligen kunna utgöra en vändpunkt för denna region. Ett steg framåt mot ett integrerat och sektorövergripande politiskt angreppssätt har tagits. Detta kommer förhoppningsvis att övervinna gammalt sektorstänkande och nationellt tänkande och agerande, som ligger bakom många av de problem vi står inför i dag. Östersjöns miljöskador kan ses som ett resultat av kortsiktig misshushållning med vårt gemensamma naturarv. Politik som skiljer sig för mycket och som påverkar en och samma region – på olika nationella och internationella plan – har administrerats oberoende av varandra. Detta har uppenbarligen lett till ett system som inte kunnat hushålla med resurser på ett optimalt sätt och som inte varit anpassat till människors särskilda behov och miljön runt Östersjön.

Miljöproblemen i Östersjön, som eutrofiering och överfiske, liksom föroreningar och förstörelse av livsmiljöer, kan sannolikt bara lösas genom hållbar utveckling som grundas på ett ekosystembaserat angreppssätt, så som sägs i Helsingforskommissionens (HELCOM) handlingsplan för Östersjön. Denna kommer att spela en viktig roll vid genomförandet av strategin.

Varje enskilt projekt måste leda till en situation där alla i regionen och Östersjöns miljö har något att vinna.

De frågor man måste ta itu med i regionen och Östersjön i sig är komplicerade. Vilka problem förväntar ni er blir de största utmaningarna?

Enligt min åsikt kommer Östersjöns eutrofiering, med alla dess negativa följder i form av alg- och cyanobakterieblomningar, syrebrist och döda områden, utan tvekan att vara den största frågan och den som innebär den största utmaningen under de närmaste decennierna. Eutrofiering orsakas av en överbelastning med växtnäringsämnen från främst landbaserade källor. Östersjön är mycket känslig för eutrofiering, eftersom den har relativt liten vattenomsättning. Därför kommer ämnen att ansamlas om inflödet är högre än utflödet. Fosfater och nitrater är de vanligaste näringsämnena i detta sammanhang. Nitratinflödet är svårt att minska, eftersom det främst härrör från diffusa källor inom jordbruket i tillrinningsområdet. Att genomföra högre standarder för vattenkvalitet, med ursprung i EU:s ramdirektiv för vatten, inom praxis i jordbruket och inom ramen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP), kommer att innebära en stor utmaning. Ansvariga för vattenhushållning och lantbruk måste, liksom lantbrukare, tala med varandra för att hitta lösningar i praktiken. Strategin ger en plattform för detta slags sektoröverskridande angreppssätt.

Vilka är enligt er åsikt de viktigaste hindren för ett framgångsrikt genomförande av strategin?

Till skillnad från EU-direktiv är strategin inte av rättsligt bindande natur. Vissa kommer sannolikt att använda strategin och handlingsplanen som ett slags vattenkanna för att överföra pengar till regionen för finansiering av alla möjliga slags fortsätta-som-vanligt-projekt. Enligt min åsikt skulle detta inte stämma överens med strategins anda. Vi behöver ett mycket starkt administrativt engagemang från kommissionens sida, som borde hålla ett öga på sektorintegrering och tvärvillkor. Varje enskilt projekt måste leda till en situation där alla i regionen och Östersjöns miljö har något att vinna.

STÖD FÖR SMÅ OCH MEDELSTORA FÖRETAG GER ÖSTERSJÖREGIONEN NYA FÖRDELAR

Inledning

Många olika länder arbetar tillsammans med dem som utformar regionalpolitiken på kommissionen för att göra Östersjöregionen till ett bättre ställe att bo och arbeta i. Åtta av dem är EU-medlemsstater som kan använda europeisk regional finansiering för att ge nya affärsprojekt och vetenskapliga projekt som spänner över nationella gränser ett kraftfullt avstamp. Alla projekt har som gemensamt mål att föra Östersjöns stater samman för att göra regionen till ett lockande område att investera, arbeta och bo i.

Från januari 2009 till april 2012 får Josefin-projektet:

- Mer än 3,5 miljoner euro i ERUF-stöd från det transnationella samarbetsprogrammet Östersjöregionen
- Närmare 0,6 miljoner euro från deltagande länder

Summa: mer än 4 miljoner euro

Främja gemensamma resurser

Östersjöregionen är rik på naturresurser – viktiga tillgångar för framtida utveckling. Både marina och landbaserade resurser utgör viktiga ekonomiska tillgångar och genom omsorgsfull hushållning erbjuder de både bofasta och besökare mycket attraktiva förutsättningar. Ett antal företag och vetenskapliga projekt är inriktade på bevarande och miljöförbättringar.

Spännande utsikter för städer och regioner

Många av de projekt som får finansiering kommer att förbättra stadsplaneringen och säkerställa att ny utveckling svarar mot människors behov och höjer livskvaliteten för dem som bor och arbetar i tätare bebyggda områden.

Uppmuntra till innovation

Företag som redan visat prov på innovationskraft kan med hjälp av initiativ som Josefin förbättra sina affärsutsikter och bli större och säkrare arbetsgivare som kan stå emot tidens prövningar.

Nya sätt att nå bestående fördelar

Josefin-initiativet – hjälpa småföretag att få ett fotfäste

Josefin – använda innovativa sätt att bedöma risker för att gynna både investerare och små och medelstora företag. Utöver att utveckla metoder för riskbedömning, lämnar en ny transnationell fond de garantier investerare behöver för att inspireras att ge stöd och bidrar till att göra företag i regionen mer internationella. Partnerskapet Josefin är angeläget om att få ansökningar från små och medelstora företag, för att hjälpa dem främja innovativa projekt och utveckla ny verksamhet utomlands.

”Ett IT-företag i Berlin, Condat AG, fick oss att se hur användbart Josefin-initiativet verkligen kunde vara”, förklarade Torsten Mehlhorn, projektchef från Investitionsbank Berlin. ”Vi arbetade med företaget för att ordna med lämplig finansiering och tekniskt stöd, vilket öppnade upp marknader i Kina för deras IT-system. Under processen identifierade vi många typer av praktiskt stöd för företag, som vi senare integrerat i Josefin.”

Skräddarsydda tjänster för företag

Josefin ger små och medelstora företag individuellt stöd när de planerar sitt internationella samarbete och ansöker om finansiering. När detta väl uppnåtts, säkerställer Josefin genom sin transnationella garantifond, som stöds av en europeisk lånefacilitet för övergångsfinansiering, att man lättare får tillgång till finansiering. Riskerna för företag och banker blir betydligt lägre genom denna solida modell för riskdelning. För varje fas finns tillgång till sakkunskap om hur företag kan blomstra i denna unika region och bygga ytterligare framgång genom internationella projekt.

Finansiell kraft för små och medelstora företag

Josefin lyfter fram små och medelstora företags behov, eftersom de av erfarenhet visat sig vara flexibla och innovativa när det gäller att ta vara på affärsmöjligheter. Om de får extra stöd kan de nå bortom sina lokala marknader och bygga upp sina idéer till internationella samarbetsprojekt med framgångsrik verksamhet som gynnar en region i stort.

Göra regionen mer tillgänglig

Vissa satsningar är inriktade på hur regionen kan bli mer tillgänglig för entreprenörer utanför Östersjöregionen och på hur de kan uppmuntras att resa och göra affärer över större områden. Att på detta sätt öppna upp regionen har direkta fördelar för företag, men ger även fördelar på lång sikt genom social integrering.

COHIBA – JOBBA PÅ SÄTT ATT IDENTIFIERA OCH KONTROLLERA FLÖDET AV FARLIGA ÄMNEN TILL ÖSTERSJÖN

I laboratoriet bleknar de självlysande bakterierna snabbt och blir till en naturlig ljusmätare av den höga gifthalten i vattnet som omger dem – en enkel och tydlig indikation på att identifiering av vilka kemiska föreningar som släpps ut, var och i vilken omfattning, är avgörande för att Östersjön, de arter som lever i den och de människor som använder den ska må bra.

Det är precis vad COHIBA föresatt sig att göra. Panorama åker till Helsingfors och talar med projektets grundare, forskare och förvaltare, för att ta reda på vad COHIBA gör för att kontrollera farliga ämnen i Östersjöregionen.

Från januari 2009 till januari 2021 kommer COHIBA – kontroll av farliga ämnen i Östersjöregionen – att få:

- 3,8 miljoner euro ur medel från programmet för Östersjöregionen
- 1,1 miljoner euro från deltagande länder vilket sammanlagt ger 4,9 miljoner euro.

Har du en vattentät rock? Du har nästan säkert flamskyddade möbler. Från bara praktiska till helt klart livräddande – kemiska ämnen fyller komplexa funktioner i allas våra liv. Ta en titt runt omkring dig i ditt hem så ser du ytbehandlingar, rengöringsmedel, läkemedel – tillämpningar från deodoranter till gödningsmedel som ser till att det dagliga brödet hamnar på ditt bord – som alla kräver komplexa föreningar av kemiska ämnen. Många hamnar i avloppet, varav en del renas men mycket förblir orenat.

COHIBA håller nära uppsikt över 11 ämnen som identifierats vara de mest prioriterade för att övervaka i Östersjön. Mängder som släpps ut från vattenreningsanläggningar och vätskan som lakas ut från avfallsanläggningar mäts och försök genomförs för att se vilken inverkan dessa har på Östersjöns bräckliga ekosystem. Ämnena är allt ifrån några av de föreningar som lanserats helt nyligen, till vad projektchefer ironiskt kallar "gamla bekanta", kvicksilver och kadmium, och det är EU:s regionala finansiering som gör denna centrala övervakning möjlig.

COHIBA – kunskap är kraften bakom förändring

Övervakningen har inte bara till syfte att skapa en ögonblicksbild av dagens situation, utan kan också utgöra underlag för ny politik i länderna som gränsar till havet. Förhoppningen är att de data som samlas in ska ligga till grund för reformer av industrins användning av kemikalier, reningen av avloppsvatten och förändringar av praxis inom lantbruket. Informationen kommer att användas för att utarbeta nationella program och register, hålla dem som använder kemikalierna uppdaterade om vilka miljökonsekvenser de får och vilka åtgärder som kan vidtas för att begränsa dessa konsekvenser.

"Varken myndigheter eller allmänhet vet tillräckligt om kemikaliekontroll – vi måste sprida information", säger Kaj Forsius, som utvecklat projektet.

Vissa modeller har slagits fast för enligt vilka mönster näringsämnen slipper ut, men behovet av mycket mer information om farliga ämnen är akut. "Vi måste ta reda på mer om vad som kommer och varifrån och vilka konsekvenser det får", förklarar Forsius.

Som en del av HELCOM:s handlingsplan för Östersjön för att fram till 2021 drastiskt minska föroreningen och återupprätta en god ekologisk balans i havet, kommer målsättningen med COHIBA att vara att identifiera hur stort problemet egentligen är och utveckla kostnadseffektiva lösningar.

Farliga ämnen – var kommer de ifrån? Var hamnar de? Vilka följder får de?

Omkring 200 personer är inblandade i projektet, varav en del är forskare som ansvarar för att testa och analysera de 240 prover som varje år tas för COHIBA, för att granskas i deras labb runt om i regionen.

COHIBA – en del av en helhet

COHIBA, som startade i början av 2009, är bara en av de åtgärder som ska bidra till att förbättra den situation Östersjön och den region som omger den står inför.

EU:s integrerade havspolitik, med dess tonvikt på politik som beaktar den samlade bilden i stället för att fokusera på en sektor i taget, kom till under 2008.

Den kommer att kompletteras av EU:s strategi för Östersjöregionen från 2009, som leds av Europeiska kommissionens generaldirektorat för regionalpolitik och i vilken man tydligt identifierar hur intimt de prioriterade områdena hänger samman.

Slutligen trädde REACH, Europeiska kommissionens krav för att reglera registreringen av kemikalier, i kraft 2007. Även detta kommer att spela en viktig roll för att minska antalet farliga ämnen som tar sig ut i miljön.

En kemist analyserar en förening, eller grupp av föreningar, i alla prover. Logistiken är komplicerad och tidspressen hård – för att stabiliseras måste proverna vara på labbet inom 24 timmar från det de tas. Om föreningarna inte hanteras snabbt börjar de brytas ned.

Ett annat problem man ställs inför är var testerna ska utföras? Projektet testar vatten som hämtas från de större avloppsreningsanläggningar som föreslås av de deltagande länderna. Men det är inte lätt att veta om det är rätt källa för att söka efter en viss förening. Det är mycket möjligt att den prioriterade kemikalien kanske används någon annanstans eller behandlas vid någon annan avloppsreningsanläggning. Som projektbiolog Tarja Nakari uttrycker det: "Biotester är avgörande. En kemikalie kan finnas i miljön utan att dyka upp vid den kemiska analysen av vattenprover. På samma sätt kan något förekomma i vattenprover och inte i miljön, varför biotesterna blir en korsreferens."

COHIBA:s biologer letar efter en rad olika indikatorer: toxicitet i fisklever, självlysande bakteriers reaktioner och olika arters grad av fertilitet – ämnen som orsakar endokrina störningar, som kan inbegripa kemikalier som påverkar fertiliteten, utgör

ett särskilt problem, liksom dioxiner, där halterna i Östersjösil överstiger EU:s gränsvärden. Det råder ingen brist på ämnen att analysera.

Det övergripande syftet är att komma fram till en så fullständig bild som möjligt av källorna till och tillförseln av problemämnen som är knutna till verkningarna på Östersjöns miljö. Det kommer att omfatta:

- Bedöma mönster för hur de frigörs och vägarna till Östersjöns marina miljö.
- Identifiera de viktigaste källorna genom att bedöma tillgänglig information om mönster för hur de används och frigörs.
- Förstå kopplingen mellan frigörande och konsekvenser för den marina miljön.

Föroreningar, som inte respekterar gränser

Många länder måste gå samman för att göra COHIBA till en framgång, eftersom föroreningen av Östersjön inte är något enskilda stater kan jobba med. Men finns den politiska viljan – inser man hur angeläget det är att agera? Forsius tror att viljan finns, men bristen på resurser är påtaglig. "Det är ganska dyrt att upprätta olika system som register och runt Östersjön har vissa länder begränsade förvaltningar och brist på resurser – det är inte så lätt för dem." Andra länder i regionen är bättre på att bedöma källorna till och användningen av farliga ämnen och att kontrollera användningen av dem.

När Forsius träffar nationella experter och håller presentationer på konferenser, ser han att de mindre staterna runt Östersjön är angelägna om att få hjälp. Men, som han säger, de har många uppgifter att hantera och dagens ekonomiska läge innebär också en belastning av redan ansträngda resurser. "De har allt mindre pengar och samtidigt krav på sig att höja sin prestationsnivå", säger han.

Och även om alla Östersjöländer gör sitt bästa och begränsar sina utsläppsnivåer, måste åtgärder vidtas över ett större geografiskt område. "Det hjälper inte om vi är perfekta i Östersjöländerna – vi måste ändå ställa krav även utanför det givna området." 40 % av vissa luftburna föroreningar som förorenar havet blåser in från länder långt utanför Östersjöregionen, som Storbritannien.

HELCOM – konventionen om skydd av Östersjöns marina miljö

1974 undertecknade flera länder som gränsar till Östersjön Helsingforskonventionen, som uppdaterades 1992 när en ny konvention undertecknades som reaktion på ändrade miljöprinciper och utvecklingen av de geopolitiska förutsättningarna.

Organisationen samordnar regional övervakning och tar fram vetenskapliga bedömningar av status för olika faktorer som styr havets välbefinnande och som beslutas av samtliga inblandade länder. I egenskap av beslutsfattare på miljöområdet utarbetar HELCOM gemensamma målsättningar och åtgärder.

Konventionens styrande organ, Helsingforskommissionen (HELCOM), består av Danmark, Estland, Europeiska gemenskapen, Finland, Lettland, Litauen, Polen, Ryssland, Sverige och Tyskland.

Vad har den åstadkommit hittills?

HELCOM har, helt enligt sitt uppdrag, harmoniserat övervakningsprogram i regionen, för att de länder som undertecknat konventionen ska kunna identifiera vad som händer i havet i stort. Som ett resultat av dessa data har åtgärder vidtagits för att minska tillförseln av näringsämnen och farliga ämnen samt vissa av de negativa konsekvenser som är knutna till sjöfarten. HELCOM erbjuder också ett forum för specialister, som samarbetar på områden som planering för och snabb reaktion på katastrofer.

Upprättandet av ett nätverk av skyddade områden i Östersjön har spelat en roll för att förbättra situationen för arter som havsörn, storskarv, vild Östersjölax och sälar i havets norra delar.

HELCOM:s eget projekt för att övervaka förekomsten av farliga ämnen som hamnar i havet började 2008. Det finansieras av Nordiska ministerrådet och analyserar prover på fisk och havsvatten. Det kompletterar COHIBA:s arbete för att övervaka hur kemikalier tar sig ut i miljön med avloppsvatten som källa.

HELCOM:s handlingsplan, som redan godkänts av alla länder, kompletterar Östersjöstrategin för att främja dess miljömål.

I detta avsnitt svarar Panorama på dina frågor och tankar som rör praktiska projektämnena och andra frågor som du skickar in. Skriv till regio-panorama@ec.europa.eu

Östersjöstrategin har varit föremål för ett omfattande offentligt samråd. Det här är vad några av er säger:

”Utöver traditionell infrastruktur, är det oerhört viktigt att utveckla IKT-infrastrukturen i regionen. Samordnade åtgärder krävs för att utveckla gemensamma normer, t.ex. elektronisk identifiering. Vi förutsätter verkligen att utveckling av gränsöverskridande e-tjänster leder till att tjänstesektorn öppnas upp för konkurrens mellan medlemsstaterna och samtidigt blir en viktig motor för ekonomisk och social integration i Östersjöregionen.”

Estlands stadsförbund

”Lokala och regionala projekt måste uppmuntras att använda sig av olika finansieringskällor, som Jaspers, Jeremie och Jessica, för att hjälpa strategin att bli en modell för hur en makroregion utvecklas. EU-kommissionens roll borde åtminstone i början vara oerhört central, för att strategin ska komma i gång och för att säkra dess finansiering och genomförande.”

Finlands kommunförbund

”Vi välkomnar också att Östersjöstrategin är tänkt att bli en handlingsinriktad strategi, med klart definierade åtgärder, förväntade resultat, identifiering av aktörer som ansvarar för genomförande samt en tidsplan för genomförandet. Det avspeglar en konkret och resultatorienterad process. Öresundskommittén företräder den lokala och regionala myndighetsnivån, med behörighet att tillföra konkret substans till genomförandet av strategin.”

Öresundskommittén, Danmark

”Nätverket NSPA välkomnar EU:s strategi för Östersjöregionen och skulle vilja framhålla de nordliga områdenas roll inom det större sammanhanget Östersjöområdet. Dessa regioner ses ofta som avlägsna regioner med låg befolkningstäthet, men är i själva verket viktiga leverantörer av mineraler och naturresurser, med stark innovationskapacitet och kunskapsbas och främjar ekonomisk tillväxt i Östersjöregionen. De fungerar som ett viktigt gränssnitt mellan EU och Ryssland och kan erbjuda direkta erfarenheter av och lösningar på de viktiga utmaningar Östersjöregionen och Europa i stort i dag står inför, som demografiska utmaningar, klimatförändringar och globalisering.

En balanserad utveckling av Östersjöregionen kan inte bara fokusera på Östersjöns huvudbäcken. Nätverket NSPA framhåller därför den vikt de nordligaste områdena av Östersjöregionen har inom ramen för strategin och behovet av att identifiera det mervärde och de många möjligheter dessa nordliga EU-regioner kan erbjuda Östersjöregionen och Europa i stort. En väl balanserad Östersjöregion behöver ett starkt norr.”

Northern Sparsely Populated Areas (nordliga glesbefolkade områden)

Denna grupp företräder nära samarbete mellan de fyra nordligaste länen i Sverige (Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Västernorrland), de sju nordligaste och östligaste regionerna i Finland (Lappland, Oulu-regionen, Centrala Österbotten, Kainuu, Nordkarelen, Norra Savolax och Södra Savolax) samt norra Norge (Finnmark, Troms och Nordland).

Östersjön 2020 anser att strategin för Östersjöregionen (nedan kallad strategin) innebär en unik möjlighet att med kraft stärka initiativen i HELCOM:s handlingsplan för Östersjön (BSAP). Vi framhåller därför att det är av yttersta vikt att integrera BSAP i strategin för Östersjöregionen. Vårt främsta argument är att strategin är ett EU-initiativ, vilket förhoppningsvis kan stärka genomförandemekanismerna och förbättra styrelseformen. Initiativet och åtgärderna vinner politiskt stöd när de godkänns av rådet.

Ett kraftfullt genomförande av åtgärder kan med framgång begränsa skador, särskilt de som orsakas av eutrofiering och överfiske, men även av farliga ämnen och invasiva arter. Det är av avgörande betydelse att strategin inte bara tydligt identifierar åtgärder, utan också utser ansvariga myndigheter och institutioner som har till uppgift att övervaka och garantera genomförandet. Först då kan vi sträva mot ett av huvudmålen för BSAP – ”en Östersjö fri från påverkan av eutrofiering”.

Östersjön 2020 – en stiftelse med syftet att stimulera till konkreta och aktiva åtgärder som förbättrar Östersjöns miljö.

AGERA GEMENSAMT FÖR ÖSTERSJÖREGIONEN

Stödet för att utveckla strategin kommer från olika håll, där ett flertal organisationer, som icke-statliga organisationer, organisationer som företräder företag och grupper av anställda och offentliga myndigheter, har ett aktivt intresse för regionen. Strategin för Östersjöregionen uppfattas som ett innovativt angreppssätt för ett område med både problem och potential. Den har potential att sammanföra både en insikt om hur man behöver ta itu med de olika prioriteringarna mot bakgrund av hur de hänger samman med andra och det faktum att detta görs bäst på regional nivå.

Vid **generaldirektoratet för havsfrågor och fiske**

ligger tonvikten på att utveckla hållbar maritim verksamhet i och utanför EU:s vatten. Den integrerade havspolitikerna, som lanserades under 2007, anknyter smidigt till strategin för Östersjöregionen, eftersom båda lyfter fram lägets betydelse när man för fram politik och den katalysatorverkan olika faktorer har på varandra.

Insikten om att områden som turism eller kraftgenerering till havs inte kan hanteras som åtskilda delar är särskilt viktig för Östersjön, som har en koncentration av havsbaserad verksamhet: starkt trafikerade internationella farleder, ett känsligt ekosystem, område med energiresurser och konsekvenser av föroreningar är bara några av de intimt sammanlänkade faktorerna.

Eftersom det finns en maritim dimension för många av de frågor som tas upp i strategin för regionen, ställer sig havsfrågor och fiske helhjärtat bakom tanken på en strategi som spänner över ett brett spektrum och har fört fram fem huvudområden att särskilt fokusera på.

Övervakning av havet

Femton procent av världens frakt transporteras över Östersjön och man förväntar att denna kommer att fördubblas fram till 2015. Transporterna omfattar farligt material som olja, varför säkerheten måste stå högt på dagordningen. Övervakning av havet är också viktigt för fiske, gräns- och tullkontroll och för att förhindra brottslighet. Direktoratet står redo att finansiera ett pilotprojekt för att ge stöd för gränsöverskridande samarbete

och för informationsutbyte mellan system för övervakning av havet. För att få en klar bild av frågans omfattning vill man även se en formell bedömning av säkerheten i Östersjöregionen.

Maritim fysisk planering

Så många krav och så liten yta – det verkar som om alla ställer krav på havet. Om man ska leva upp till miljökraven och skydda arter och ekologiska livsnödvändiga processer och tjänster samtidigt som ekonomin växer, måste människor veta vilka områden som ska skyddas och vilka som ska undanhållas för vindkraftverk, farleder osv. Allt detta kräver en samlad överblick över den fysiska planeringen – en kartläggning av vad som ska göras och var.

Ren sjöfart

Trots att sjötransporter svarar för mer än 90 % av Europas handel och är ett rent sätt att få produkter från punkt A till punkt B, om man ser till utsläppen per befordrat ton, indikerar en titt på de samlade miljökonsekvenserna av avlopp, industrirengöringsmedel och följderna för luftens kvalitet att sjöfartsbranschen måste göra renlighet till en dygd. Frågan om ren sjöfart välkomnas därför som ett samlande begrepp för en rad olika åtgärder, däribland användning av landbaserad el i alla Östersjöhamnar.

Hållbar fiskerinäring

Det råder ingen tvekan om att bestånden fortfarande ger anledning till oro, även om vissa av dem återhämtar sig. Ökat samarbete mellan länderna runt Östersjön krävs för att ta itu med bristerna hos den gemensamma fiskepolitiken som den ser ut i dag och för att staka ut den framtida vägen efter hand som politiken reformeras.

Havsnäringskluster

Det går bra för Europas havsrelaterade näringar och sektorn har tillväxtpotential. Genom att sammanföra och skapa nätverk kan näringskluster klara sig ännu bättre. Det är särskilt viktigt i Östersjön, där marknaderna är små och det finns en mix av olika verksamheter. Genom att stärka dessa kluster gynnas regionens ekonomi och man uppnår positiva indirekta effekter för EU i stort.

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) företräder intressegrupper som icke-statliga organisationer, arbetsgivarorganisationer och grupper som företräder

arbetstagare och låter dem göra sin stämma hörd för att större EU-institutioner ska lyssna till dem. Givet att miljön är högt prioriterad, fokuserar den främst på Östersjöregionens framtida välstånd.

Hinder som håller regionen tillbaka måste elimineras – de nio länderna runt Östersjön använder åtta olika valutor, byråkratiska flaskhalsar som licenskrav hindrar den fria rörligheten för arbetstagare och för tillhandahållande av tjänster, universitet och forskningsorganisationer runt om i regionen skulle gynnas av ett närmare samarbete.

Tjänstedirektivet, som verkar för gemensamma spelregler för företag med gränsöverskridande verksamhet, borde vara på plats inom hela EU före utgången av 2009 och EESK upplever att ett genomförande fullt ut av detta är avgörande för regionens välstånd. Kommittén välkomnar strategins stöd för att begränsa de byråkratiska hindren och betonar den vikt man lägger vid närmare kopplingar mellan forskningsorgan. Men det finns en oro inom EESK att strategin inte åtföljs av någon extra finansiering. Regionala medel som avsätts för Östersjöprioriteringarna är omfattande, men måste matchas proportionellt med finansiering från nationella regeringar. Kommittén fruktar att de länder som bäst behöver EU-investeringar inte kommer att kunna betala sin del.

Ett av de största hoten mot Östersjön är eutrofiering – ett överskott av näringsämnen från jordbruket och orenat avlopp rinner ut i vattnet och orsakar algblomning, som förbrukar syret i vattnet och dödar de arter som finns i området. **Världsnaturfonden (WWF)** anser att den enda framkomliga vägen är ett integrerat angreppssätt när det gäller hushållningen med havet och dess användning för människors syften. Problemet med eutrofiering hamnar på miljöministrarnas bord och ändå är problemet i grund och botten jordbruket – ytterligare ett exempel på att ministerier och olika styresnivåer måste arbeta tillsammans.

WWF välkomnar den tonvikt som i både Östersjöstrategin och den integrerade havspolitikerna läggs vid att olika sektorer arbetar ihop. WWF identifierar en lång rad olika sektorer som alla vill använda havet – det kan handla om alltifrån undervattenskablar till turism. Alla regleras de på olika nivåer – nationellt, regionalt, EU eller globalt. Ingen enskild organisation har till uppgift att greppa hela bilden och trycket på havet blir allt större. Därför ställer sig WWF bakom strategins utgångspunkt att Östersjön är en regional fråga och att alla prioriteringar hänger samman med varandra.

Men gruppen höjer en varningsflagg: när man ska förvalta havet är det mycket viktigt att acceptera att man inte kan kräva mer av havet än det kan tillhandahålla på ett hållbart sätt. Tidigare beaktades miljökonsekvenserna av respektive sektor var för sig. WWF påpekar att man med detta angreppssätt går miste

om helhetsbilden – att all verksamhet och alla följder tillsammans måste mätas och åtgärder vidtas under förutsättningen att alla sektorer är integrerade i ett vidare perspektiv. Detta leder fram till vad gruppen anser borde utgöra en central åtgärd – maritim fysisk planering – som bidrar till att illustrera hur alla användare brukar, och borde bruka, havet samtidigt på grundval av ekosystemets kapacitet och begränsningar.

Länkar till Europeiska kommissionen:

EU-strategi för Östersjöregionen

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/index_sv.htm

Politiken för den nordliga dimensionen

http://ec.europa.eu/external_relations/north_dim/index_sv.htm

Europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet (ENPI) för gränsöverskridande samarbete med Ryssland

http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/index_sv.htm

Generaldirektoratet för havsfrågor och fiske

http://ec.europa.eu/dgs/fisheries/index_sv.htm

Länkar till projekt och organisationer som nämns i detta nummer:

HELCOM

<http://www.helcom.fi/>

Josefin

<http://www.josefin-org.eu/>

COHIBA

http://meeting.helcom.fi/c/document_library/get_file?folderId=89317&name=DLFE-33722.pdf

http://www.helcom.fi/projects/on_going/en_GB/cohiba/

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

<http://eesc.europa.eu/>

Världsnaturfonden

<http://www.wwf.org/>

Musikpark Mannheim

<http://www.musikpark-mannheim.de/web09/>

Swansea University, centrum för nanohälsa

<http://www.swan.ac.uk/nanohealth/>

Territorial Cohesion under the Looking Glass (Territoriell sammanhållning under luppen), författare: Prof. Andreas Faludi (Europeiska kommissionen – Regionalpolitik – Inforegio)

http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/pdf/lookingglass.pdf

Andra användbara länkar:

Aktörer i Östersjöregionen

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/pdf/websites.pdf

Östersjöportalen

<http://www.balticsea.net/>

Miljöatlas för Östersjön (interaktiv)

<http://maps.grida.no/baltic/>

Östersjöstaternas råd

<http://www.cbss.st/>

Länk till viktiga webbplatser för nästa nummer:

Klimatförändring

http://ec.europa.eu/regional_policy/themes/environment/index_sv.htm

TERRITORIELL SAMMANHÅLLNING – KONCEPTETS URSPRUNG

Panorama tar upp intressanta frågor kring regionalpolitik. I detta nummer redogör vi för en uppsats som nyligen skrivits av Andreas Faludi, professor i system för rumslig politik vid Delfts tekniska universitet, om den territoriella sammanhållningens historia.

Territoriell sammanhållning – ett mål värt att sträva efter

Redan före kriget inspirerades planeringsansvariga i nordvästra Europa av urbana parksystem i USA, trädgårdsstäder och strävan efter ett grönt bälte i Storbritannien. I den förödelse som följde på kriget blev det vanligt att utforma politiken för att passa regioner. Planeringsansvariga ville haka på trenden genom att utforma nya modeller för urban tillväxt.

Från första början stod två tänkesätt i centrum för europeisk rumslig planering/politiken för territoriell sammanhållning: balanserad utveckling och goda territoriella styrelseformer – sammanhållning och enhetlighet. Detta grundades på insikten om vilka konsekvenser det skulle få för den ekonomiska geografin att tullhinder togs bort.

I Romfördraget gick de länder som då ingick i Europeiska ekonomiska gemenskapen inte längre än att förklara att man var angelägna om att "stärka den ekonomiska gemenskapen mellan sina länder och att trygga en harmonisk utveckling genom att minska klyftan mellan olika regioner samt eftersläpningen för mindre gynnade regioner".

När Storbritannien, Danmark och Irland anslutit sig försköts fokus. Storbritannien kunde inte få glädje av den gemensamma jordbrukspolitikerna i proportion till sitt bidrag, men hade i stället industriområden som befann sig på tillbakagång, varför en minimalistisk regionalpolitik lades fram som subventionerade nationella budgetar.

Möjliga definitioner av territoriell sammanhållning

Territoriell sammanhållning avser en situation där politik för att utjämna skillnader, stärka konkurrenskraft och främja hållbarhet tillförs mervärde genom att skapa sammanhängande paket, varvid man tar hänsyn till var de får verkan och de specifika möjligheterna och begränsningarna där – i dag och i framtiden.

Territoriell sammanhållningspolitik avser åtgärder för att främja goda territoriella styrelseformer i syfte att uppnå sammanhang enligt vad som beskrivits. Europeisk territoriell sammanhållningspolitik avser, mer specifikt, sådana åtgärder som vidtas av EU:s institutioner.

Bygga vidare på det initiala intresset

1949 upprättades Europarådet. Man pekade på den alltför höga befolkningskoncentrationen och regionala skillnader, antog en resolution i vilken sades att "harmonisk geografisk utveckling" var en uppgift för europeiska institutioner och 1968 publicerade en arbetsgrupp en rapport med namnet Regional planering – ett europeiskt problem.

I och med att ett ramverk av mål och teman upprättades, fann sig gemenskapen stå med ett verkligt program för rumslig planering/territoriell sammanhållning, vilket i sin tur ledde fram till frågan: Hur passar detta in med annan gemenskapspolitik? Den frågan ger än i dag upphov till diskussion.

Den territoriella sammanhållningens roll inom EU

I dagens Europeiska union får territoriell sammanhållning stöd av Europaparlamentet, Regionkommittén och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén. De för gång efter annan fram sina farhågor när det gäller balanserad och hållbar utveckling och behovet av att vederbörligen ta hänsyn till regional och lokal mångfald och tillgång till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Eftersom politiken kan bli effektivare av att förbättra styrelseformer genom samarbete, hävdar de att territoriell sammanhållning borde bli en målsättning för all EU-politik. För Europaparlamentet utgör detta en av sammanhållningspolitikens hörnpelare.

Territorial Cohesion under the Looking Glass (Territoriell sammanhållning under luppen), författare: Professor Andreas Faludi
Europeiska kommissionen – Regionalpolitik – Inforegio

http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/pdf/lookingglass.pdf

Ny kommissionär för regionalpolitik

Sedan Danuta Hübner, som valts in i Europaparlamentet, lämnat sitt uppdrag, har Pawel Samecki utnämnts till ledamot av Europeiska kommissionen med ansvar för regionalpolitik. I nästa nummer av Panorama kommer vi att se närmare på utnämningen av Samecki, som för närvarande är ledamot av direktionen för Polens nationalbank.

Panorama tar i varje nummer reda på hur två projekt ter sig utifrån det perspektiv de människor har som leder dem. Vi tittar på ljusare och mörkare sidor av att leda ERUF-finansierade projekt: identifiera problemen och dela lösningarna.

PROJEKT

1

MUSIKPARK MANNHEIM FRÅN INSIDAN

Musikpark, Mannheim – ett projekt som ger nystartade små och medelstora företag inom musiksektorn den första pinnen upp för stegen. Musikparks 4 300 kvadratmeter ger utrymme för ett koreografi- och performancerum, en verkstad, flera ljudstudior, tevestudio och ett elegant sammanträdesrum för att förhandla om det där oerhört viktiga första uppdraget.

Fakta och siffror

Något mer än 5 miljoner euro ska investeras i Musikpark inom ramen för Mål 2. Finansieringen började 2004 och löper över 15 år.

Rida ut den ekonomiska krisen

Medan ekonomier drabbas av konsekvenserna av den ekonomiska krisen, lyckas Musikpark inte bara hanka sig vidare – det går bättre än någonsin. För första gången i sin historia måste parken göra upp en väntelista för små och medelstora företag som vill hyra in sig under dess tak. "Vi är mycket positivt överraskade", säger Panoramas vanliga kontaktperson, verkställande direktören Christian Sommer. "Fler försöker komma in än som vill ta sig härifrån – det är mycket uppmuntrande", förklarar han.

Ett växthus för nystartade små och medelstora företag

Eftersom parken ger små och medelstora företag tillgång till tjänster och samlar dem för att marknadsföringen ska bli mer framgångsrik, är det inte förvånande att människor köar för att bli en del av dess framgång.

Tidigare i år erbjöds två företag ett nytt "startpaket", som ger dem tillgång till telefonlinjer, internetanslutningar och kontor till förmånliga priser, utöver gratis marknadsföring och ekonomiska råd. De går från klarhet till klarhet. I dag är en man ute på turné med det band han är manager för och de verkar dra bra med publik. Det andra är en ung kvinna som utformat en webbsida för kreativa tjänster, som ser att hennes företag börjar få luft under vingarna. "Hon fick ett problem med sin Internetleverantör, men vi hittade en ny åt henne och nu rullar det på bra", säger Sommer.

Året utvecklas bra för dem som hyr in sig hos Musikpark. Sommer och hans team har även lyckats hitta en affärsängel som ställt upp med en del investeringskapital – ett avgörande ögonblick för ett nystartat litet eller medelstort företag. "20 000 euro kanske inte verkar vara mycket att dra ihop, men det var mycket pengar för ett nystartat företag att få tag i", säger Sommer. Men att få ömsesidigt fördelaktiga kontakter till stånd är just vad

parken handlar om och det unga företaget finns inte bara kvar, utan har dessutom förmånen av att någon med erfarenhet vägleder dem.

Även kopplingen mellan utbildningen PopAkademie, Baden-Württemberg och Musikpark fungerar bra. Fem personer som tagit examen har etablerat sig i Musikpark och ytterligare fyra har kommit dit från Mannheims musikkonservatorium.

Lära sig att göra bästa möjliga av de tjänster som bjuds

Även om projektet i huvudsak går bra, finns det några törnen bland rosorna. En intressant, om än frustrerande faktor är användarens subjektiva uppfattning om de tjänster parken kan erbjuda. Trots Sommers breda erfarenhet som musiker och manager för artister, blir han ändå frustrerad över uppfattningen att parken inte gör tillräckligt.

"Ett företag kan exempelvis klaga över att man inte får tillräcklig hjälp att hitta en investerare", säger Sommer. "Och ändå kan jag plocka fram deras dossier och visa dem att de fått rådgivning i frågan." På något sätt drar inte de små och medelstora företagen fullt ut nytta av vad som erbjuds och de har en känsla av att det är något som fattas.

"Fenomenet är verkligen fascinerande", säger Sommer, som har talat med två professorer i ekonomisk psykologi – som båda blev tillräckligt intresserade för att vilja forska kring denna typ av bristande tillfredsställelse.

PopAkademie Baden-Württemberg i Mannheim ger studerande möjlighet att ta en fil. kand. i popmusik. Det finns två kurser att välja mellan – en "konservatorieinriktad", för instrument som inte täcks in av mer traditionella musikskolor, och en kurs i management. Genom att gå från kursen till Musikpark får de nytutexaminerade en miljö som stödjer och hjälper i början. I nästa nummer tar Panorama en närmare titt på PopAkademie.

Växa ur Musikpark

Samtidigt som det kanske inte alltid är Sommers lättaste uppgift att hålla sina kunder nöjda, får han åtminstone glädjen att ställas inför ett annat problem – betydande, men av det mer positiva slaget. "En del företag håller på att bli för stora. De behöver expandera och hitta mer plats."

Trots att det finns oanvänd mark runt Musikpark, tillhör denna kommunen, som inte är intresserad av att använda den för sådana syften. "En viktig målsättning för andra hälften av det här året blir att få fram den politiska viljan att bygga och skapa utrymme som kan användas av dem som lyckats växa ur våra kläder", säger Sommer.

Genom att sammanföra den akademiska världen, den privata sektorn och den brittiska hälso- och sjukvårdsmyndigheten, arbetar CNH för att tillämpa nanoteknik för att upptäcka sjukdomar och identifiera lämpliga behandlingar.

Fakta och siffror

Drygt 21 miljoner euro ska inom ramen för konvergensmålet investeras i Centret för nanohälsa. Finansieringen började 2009 och löper över fem år.

CNH – stimulerar den lokala sysselsättningen

Den 9 juni firades ett viktigt steg framåt, när projektet sökte nå ut till lokala små och medelstora företag vid sin officiella branschinvigning. "Vi strävar efter att göra små och medelstora företag intresserade av avknopningsföretag", säger Panoramas vanliga kontaktperson, Dr Tim Claypole, ledamot av den verkställande kommittén.

Trettio företag kom till lanseringen och lyssnade till huvudtalaren, professor Mauro Ferrari, internationellt erkänd för sitt kunnande på området för utveckling, förädling och tillämpning av nanoteknik.

CNH kommer inte bara att uppleva genombrott inom medicin och vetenskap, utan också ge den lokala ekonomin en välbehövlig puff i ryggen. Man räknar med att det ska tillföra Swansea Bay-området upp till 450 jobb under de närmaste fem åren. Belägen på universitetsområdet i Swansea blir det en toppmodern anläggning som sammanför läkare, forskare inom biovetenskaper, tekniker och industrin.

Centret för nanohälsa räknar med att bistå omkring 400 företag – fler än 300 kommer att vara små och medelstora företag i Wales, vilket innebär en verklig vitamininjektion för regionen.

Sätta Swansea i centrum för nanorevolutionen

Ferrari välkomnade centrets arbete, när han inspirerade åhörarna med sin kommersiella erfarenhet av nanoteknik och nanohälsa.

I sitt inledningsanförande uppmanade han industrin att "tänka i nya banor" och titta efter tillämpningar inom teknik, som NASA:s kommande tvååriga resa till Mars. Astronauterna kommer att behöva lita till tillämpningar inom nanohälsa för att upptäcka och ingripa tidigt och för personlig medicinsk vård.

"Nanotekniken har först helt nyligen tagit klivet från science fiction till vetenskap och ändå kommer de verktyg vi redan har till hands och fortfarande kan utveckla att innebära en omvandling till det bättre för den medicinska vetenskapen", sade Ferrari.

Patienter och patent

Ferrari, med fler än 30 amerikanska och internationella patent på sin meritlista, var ett bra val för att leda den officiella lanseringen, eftersom ett av centrets viktigaste mål, utöver törsten efter kunskap, är att använda resultaten från innovativ forskning för affärsutveckling.

Ferrari har etablerat flera företag och är vetenskaplig grundare av NanoMedical Systems (NMS) i Austin, Texas, och Leonardo Biosystems. Det var denna erfarenhet han delade med sig av till publiken för att entusiasmera dem för att skapa nya produkter.

Han avslutade sitt anförande med att påminna publiken om att nanotekniken inte är tillräcklig i sig, utan är en "uppsättning verktyg som måste integreras med många andra discipliner och utvecklas i partnerskap med både industrin och patienter".

Andra milstolpar

Trots att Claypole är nöjd med lanseringen, förklarar han att projektet stött på patrull när det gäller statligt stöd. "Vi kämpar med finansieringsfrågor", säger han. Krångel med finansieringsflödet stör centrets förmåga att få den utrustning det behöver.

Förhoppningsvis kommer problemen att vara utredda i tid för de planerade tillskotten av ny personal i höst.

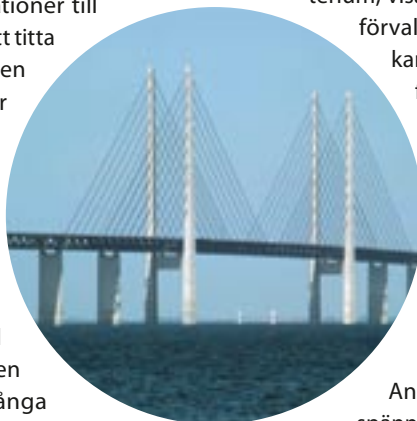
NÄTVERKSKONFERENS I VISBY,

11–12 JUNI 2009

Europasamarbete i ny skepnad

EU har en ny roll att spela i Östersjöregionen, där man överinser en mängd samarbetsprojekt mellan många olika länder. Nätverkskonferensen i Visby den 11–12 juni sammanförde alla viktiga aktörer – från miljöorganisationer till finansinstitut. Den utgjorde en möjlighet att titta närmare på de första projekten inom ramen för Östersjöstrategin, träffa de människor som är inblandade och få en inblick i visionen bakom de ambitiösa mål som ställts upp för regionen.

I den här regionen prövar EU för första gången en strategi som lutar mer till människor och idéer än till budgetar. EU-myndigheterna spelar en strategisk roll genom att se till en helhetsbild för regionen och samordna projektledare från många olika områden och länder. Det är den första makroregionala strategin, där initiativ finansierade av struktur- och sammanhållningsfonderna förenas för att nå ett starkare genomslag i medlemsstaterna och även längre bort.

Gå från bra till enastående

Regionen kan visa upp mycket naturresurser, omfattande affärsmöjligheter och människor som är öppna för nya idéer. Många länder runt Östersjön har gemensamma trådar bakåt i tiden och kan se fram mot en ljus gemensam framtid. Samtidigt reser nationella gränser och en naturlig miljö fylld av utmaningar många praktiska problem, så varför skulle en EU-strategi vara den bästa vägen framåt?

Projekten samlas under de fyra huvudmålen – förbättra miljön, främja välstånd, öka tillgängligheten och utveckla högre normer för säkerhet och trygghet. Omkring 80 föregångsprojekt är redan i full gång, med detaljerade affärsplaner och nära stöd från förvaltningsmyndigheterna, som är experter på dessa områden. Visbykonferensen utgjorde ett tillfälle att visa upp dem och ge namnen ansikten. Redan i detta tidiga skede stod det klart hur strategin främjar en ny grad av öppenhet mellan olika länder och en känsla av partnerskap för att vinna viktiga fördelar för regionen.

EU-talare blåser liv i politiken

Talare från generaldirektoratet för regionalpolitik visade hur sakkunskap inom EU och god ledning kan förena hela regionens företagsvärld och tillföra nytt välstånd genom samarbete. Dirk Ahner, generaldirektör för GD Regionalpolitik, erinrade delegaterna om att strategin kommer att tillföra EU:s sammanhållningspolitik en ny dimension och skapa kraftfulla synergieffekter mellan projekt som gynnas av struktur- och sammanhållningsfonderna. Efter hand som de går vidare med sina egna affärsprojekt kan de vara förvissade om att vara en

del av något mycket större, där befintlig finansiering i högre grad får visa sitt värde och tillföra lokalbefolkningen nya fördelar.

Rolandas Kriščiūnas, statssekreterare vid Litauens finansministerium, visade hur de organisationer som fungerar som förvaltningsmyndigheter konsekvent visat hur de kan vägleda och ge råd kring effektiv planering, finansiering och projektledning. De ser till att diskussionerna håller sig till ämnet och hjälper projektpartnerna att bygga upp bra nätverk och jobba i samma riktning. Deras erfarenhet ser till att man tillämpar det bästa angreppssättet för att finansiera nya satsningar, men de ger också råd rörande effektiva affärsrutiner och håller sig ajour med den senaste utvecklingen på lagstiftningsområdet.

Andra talare från kommissionen redogjorde för spännande projekt som redan är i full gång, rörande allt från övervakning av havet till utveckling av effektivare bränslen. Vid konferensen visade projekt upp sig och bland deltagarna fanns företrädare för några av projekten. De som deltog kunde knyta egna personliga kontakter, vilket ofta är det mest givande vid alla konferenser. Därefter fick man inblickar i hur EU:s engagemang i regionala program medger att olika nationaliteter kan arbeta tillsammans och föra upp sina projekt till nya plan.

Seminarier för att lyfta fram de verkliga fördelarna med att samarbeta

Från strategins huvudprinciper vände delegaterna uppmärksamheten mot närmare information om framstegen hittills. Under konferensens andra dag lyftes projektledare fram vid fyra seminarier, där de redogjorde för hur deras team verkade för att nå nya fördelar. I Polen tillför till exempel det tekniska universitetet nytt kunnande till byggprojekt och regional planering med hjälp av experter från Tyskland. I Litauen hanteras investeringar i vägnätet av Lettlands finansministerium. Svensk miljöteknik används för att förbättra avfallshanteringen i Litauen, medan utvecklingen i fråga om energieffektiva bränslen i Sverige gynnas av samarbete med Finland.

EU – mentor och inte den styrande

Bredden på de internationella partners och kunskapsområden som samlas kring en gemensam passion för regionen stärker budskapet att detta är en strategi och inte något program. EU-myndigheterna styr inte direkt över budget eller lagstiftning och fungerar snarare som en katalysator för att bilda nya allianser, till och med mellan partner man inte hade förväntat sig. Företag, universitet, organisationer och offentliga organ tillämpar redan sina specialistkunskaper och EU kan fylla funktionen som mentor och nå högre mervärde för varje euro av offentliga medel som satsas.

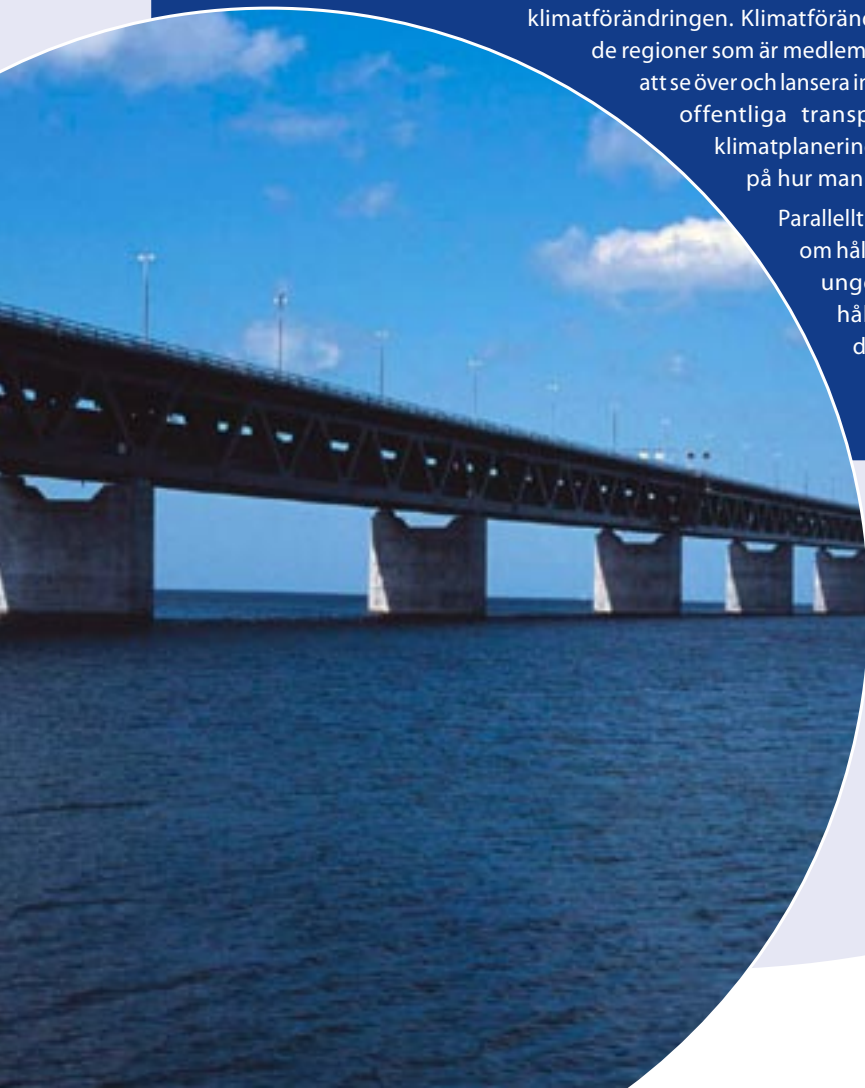
Detta nya angreppssätt i fråga om samarbete mellan medlemsstater och Ryssland kan förväntas växa sig starkare och effektivare för varje nytt slutfört projekt. Visby var ett startskott för Östersjöstrategin, knöt ansikten till namn och lade fast omfattningen av det arbete som väntar framöver.

Östersjöstaternas regionsamarbete (BSSSC) – den 17:e årliga konferensen

BSSSC är ett politiskt nätverk som sammanför regionala myndigheter från Östersjöns 10 strandstater, i ett läge när regionerna i området verkligen kan påverka vilken politik som utformas på nationell nivå och EU-nivå. En viktig roll är det stöd man ger Lissabonagendan för tillväxt och sysselsättning, i nära samarbete med andra Östersjöorganisationer som Östersjöstädernas förbund, Östersjöns utvecklingsforum och de Östersjöinriktade handelskamrarnas sammanslutning.

Nätverkets 17:e årliga konferens hålls i regionen Själland i Danmark den 13–15 oktober och är inriktad på de två stora frågor som länderna runt Östersjön ställs inför i dag: EU:s strategi för regionen och klimatförändringen. Klimatförändringens följder känns redan av runt Östersjön och de regioner som är medlemmar i BSSSC kommer att svara på utmaningen genom att se över och lansera initiativ som rör förnybara energisystem, energieffektiva offentliga transporter, klimatbaserad innovation och regional klimatplanering. 2009 års konferens kommer att visa upp exempel på hur man vänder utveckling i en klimatvänlig riktning.

Parallellt med konferensen kommer ett ungdomsarrangemang om hållbara samhällen att hållas i Roskilde i Danmark. Femtio ungdomar samlas för att diskutera olika aspekter på hållbarhet och ansluter sedan till huvudkonferensen den 14:e. Man planerar att hålla en diskussion mellan tre ungdomar och tre politiker.

FÖRRA NUMRET

Förra numret av Panorama handlade om året för kreativitet och innovation, som 2009 har utropats till. Bland årets utmaningar finns att mäta kreativitet och dess konsekvenser för ett samhälle och hur man stimulerar kreativitet i vidast möjliga bemärkelse – att gå bortom labbet och fundera över hur kreativt tänkande leder till innovation. Runt om i EU tillämpar länder ett kreativt angreppssätt för hur man vill främja året och dess mål: lektioner i innovation för ungerska gymnasieklasser, arv och miljö som genom Open Gardens främjas över hela Polen, spanskt-franskt seminarium om innovation med stöd från strukturfonderna, för att bara nämna några. Innovation kommer också att spela en central roll vid den årliga Europeiska veckan för regioner och städer (5–9 oktober 2009): Innovation i Europas regioner och städer blir ett av fyra huvudteman för årets Open Days: http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/od2009/themes.cfm?sub=1&nmenu=2000

NÄSTA NUMMER

Nästa nummer av Panorama kommer att handla om klimatförändring – kanske den största utmaning vi ställs inför i dag. I december 2008 antog EU en integrerad politik för energi och klimatförändring, med bl.a. ambitiösa mål för 2020. Förhoppningen är att EU ska komma in på rätt spår – i riktning mot en hållbar framtid med begränsade utsläpp av koldioxid och en energieffektiv ekonomi – genom att sänka utsläppen av växthusgaser med 20 % (30 % om man når en internationell överenskommelse), minska energiförbrukningen med 20 % genom högre energieffektivitet och fylla 20 % av våra energibehov med hjälp av förnybara källor. Panorama kommer att titta på hur EU:s sammanhållningspolitik bidrar till att göra så att man kan uppnå dessa ambitiösa mål. Från solpaneler på den franska ön Réunion till Burgenlands (Österrike) planer på energioberoende – Panorama kommer att ta en titt på vad regioner runt om i EU gör för att motverka och dämpa klimatförändringarna.

DATUM	HÄNDELSE	PLATS
31 augusti– 1 september 2009	18:e parlamentariska Östersjökonferensen http://www.baltasam.org/	Nyborg (DK)
14–15 september 2009	Europas städer och den globala klimatutmaningen http://www.se2009.eu/sv/	Stockholm (SE)
17–18 september 2009	Ministermöte om EU-strategin för Östersjöregionen, anordnad av det svenska EU-ordförandeskapet http://www.se2009.eu/	Stockholm (SE)
24 september 2009	Territoriellt samarbete och territoriell sammanhållning http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/agenda/index_en.cfm?nmenu=1	Bryssel (BE)
29 september 2009	Hur stödjer sammanhållningspolitik landsbygdsutveckling? http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/closure/index_en.htm	Bryssel (BE)
5–6 oktober 2009	Östersjöns utvecklingsforums 11:e toppmöte, som hålls tillsammans med det svenska EU-ordförandeskapet http://www.bdforum.org/	Stockholm (SE)
5–8 oktober 2009	Open Days – Europeiska veckan för regioner och städer: Globala utmaningar – europeiska svar http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/od2009/	Bryssel (BE)
13–15 oktober 2009	Östersjöstaternas regionsamarbetes (BSSSC) årliga konferens http://www.bsssc.com/	Själland (DK)
30 nov–1 dec 2009	Nya metoder för utvärdering av sammanhållningspolitik: bättre utvärderingsmetoder http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/evaluation2009/index_en.htm	Warszawa (PL)
10–11 december 2009	Konferens om sammanhållningspolitik och territoriell utveckling: utnyttja den territoriella potentialen! http://www.se2009.eu/en/meetings_news/2009/12?tab=1	Kiruna (SE)
3 mars 2010	Femte konferensen för intressenter om HELCOM:s handlingsplan för Östersjön http://www.helcom.fi/	Helsingfors (FI)

Ta reda på mer om viktiga regionalpolitiska händelser på http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/agenda/index_en.cfm

TALA OM VAD DU TYCKER

KN-LR-09-030-SV-C

Panorama välkomnar dina kommentarer och frågor. Ämnet för nästa nummer blir **klimateförändring** – en av de viktigaste utmaningar vi ställs inför i dag. Vad gör EU för att begränsa skadliga utsläpp? Hur bidrar sammanhållningspolitiken till att mildra dess verkningar? Berätta för oss hur era program åstadkommer förändringar i din region.

Panorama uppmanar dig också att ställa frågor kring praktiska projektämnena och politik. Vi kommer att välja ut några synpunkter och lägga fram dem för experter på frågan i vårt nya avsnitt Felsökning.

Så om du har något att säga, gör det. Hör av dig för att ställa frågor eller framföra dina synpunkter genom att kontakta:

regio-panorama@ec.europa.eu

ISSN 1725-8170

© Europeiska gemenskaperna, 2009
Återgivning tillåten om källan anges.

Tryckt i Belgien

EUROPEISKA UNIONENS PUBLIKATIONSBYRÅ
L-2985 Luxembourg

Europeiska kommissionen, Generaldirektoratet för regionalpolitik
Enhet B.1 – Kommunikation, information och förbindelser med tredjeland
Raphaël Goulet
Avenue de Tervuren 41, BE-1040 Bryssel
Fax +32 2 29-66003
E-post: regio-info@ec.europa.eu
Internet: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

■ Publikationsbyrån